

Vabariigi Valitsuse 19. augusti 2020. a korralduse nr 282 „COVID-19 haiguse leviku tõkestamiseks vajalikud liikumisvabaduse ning avalike koosolekute pidamise ja avalike ürituste korraldamise piirangud“ muutmise seletuskiri

1. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsus kehtestas 12. märtsi 2020. a korraldusega nr 76 Eestis eriolukorra. Eriolukorra lahendamiseks kehtestasid Vabariigi Valitsus ja eriolukorra juht eriolukorra meetmed, mille eesmärk oli tõkestada COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 epideemilist levikut. Vabariigi Valitsuse kehtestatud eriolukord lõppes 17. mail 2020. a.

Eriolukorra lõppedes kehtestas Vabariigi Valitsus liikumisvabaduse ning avalike koosolekute pidamise ja avalike ürituste korraldamise piirangud, mille eesmärk on ennetada ja tõkestada COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 levikut.

2. Korralduse sisu

Käesoleva Vabariigi Valitsuse korraldusega muudetakse Vabariigi Valitsuse 19. augusti 2020. a korraldust nr 282 „COVID-19 haiguse leviku tõkestamiseks vajalikud liikumisvabaduse ning avalike koosolekute pidamise ja avalike ürituste korraldamise piirangud“ (edaspidi *korraldus nr 282*). Korraldus kehtestatakse nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse (edaspidi *NETS*) § 28 lõike 6 alusel, arvestades sama paragrahvi lõike 5 punkti 3 ning lõiget 8.

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 34 kohaselt on igaühel, kes viibib seaduslikult Eestis, õigus vabalt liikuda ja elukohta valida. Õigust vabalt liikuda võib seaduses sätestatud juhtudel ja korras piirata teiste inimeste õiguste ja vabaduste kaitseks, riigikaitse huvides, loodusõnnetuse ja katastroofi korral, nakkushaiguse leviku tõkestamiseks, looduskeskkonna kaitseks, alaealise või vaimuhaige järelevalvetuse ärahoidmiseks ja kriminaalasja menetluse tagamiseks.

Korraldusega kehtestatakse erand Läti Vabariigist, Leedu Vabariigist või Soome Vabariigist Eestisse saabuvate isikute eneseisolatsiooni kohutusest, juhul kui neis riikides on viimase 14 päeva kumulatiivne COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 positiivsete testide arv 100 000 elaniku kohta on võrdne 25-ga või väiksem sellest.

Lisaks sellele nähakse korraldusega ette nakkushaiguse leviku tõkestamiseks liikumisvabaduse piirang, mille kohaselt tuleb üld- ja erihoolekandeesutuste töötajatel ja külastajatel hoolekandeesutuse ruumides ja territooriumil kanda maski. Samuti nähakse ette erandid, kui hoolekandeesutuse töötajad ja külastajad maski kandma ei pea.

Terviseameti hinnangul on koroonaviiruse SARS-CoV-2 põhjustatav COVID-19 haigus nakkushaigus, mis levib inimeselt inimesele piisknakkuse kaudu, peamiselt lähikokkupuutel nakkusohtliku inimesega, kellel on iseloomulikud sümptomid. See ei välista, et viirust on võimalik saada asümptomaatilise nakatunuga lähikontaktis olles või saastunud pindade ning käte kaudu. Viirus levib suuremal määral siseruumides ning sellest on mõjutatud eelkõige riskirühmad (sh vanemaelised, kroonilised haiged, kaasuvate haigustega isikud). Tervisemeti andmetel kuuluvad hoolekandeesutustes teenust saavad isikud riskirühma, kellel on lisaks suuremale nakatumise ohule ka suurem oht põdeda haigust läbi raskemate tervisekahjustustega või selle tõttu surra. Lisaks on hoolekandeesutuses teenust saaval isikul õigustatud ootus, et riik kaitseb teda võimaliku ohu eest olukorras, kus isikutel on piiratud võimalused ise seda teha.

Eestis on 171 ööpäevaringset üldhooldusteenuse pakkujat, erinevaid teenuse osutamise kohti on 194. Hooldustöötajaid tegevuslubade alusel on 2253 ning teenuskohti 9729. Erihooldusteenusel on kokku 47 teenuseosutajat ning kõikidel ööpäevaringsetel teenustel on kokku 921 tegevusjuhendajat.

Piirangu kehtestamine üld- ja erihoolekandeesutuste töötajatele ja külastajatele on põhjendatud, kuna Eestis on viiruse levik kiiresti kasvanud. 11. septembri 2020. a seisuga on viimase 14 päeva jooksul tehtud testide seast osutunud positiivseks kokku 289 testi, mis teeb suhtarvuks 100 000 elaniku kohta 21,79, ning Eestis on mitmes piirkonnas (Tartumaa, Ida-Virumaa, Harjumaa) tekkinud nakkuskolled, mis on alguse saanud nii meelelahutusasutustest kui ka peresiselselt, samuti on mitmeid nakkusjuhtumeid tekkinud välisriikidest saabunud isikutega seonduvalt.

Korralduse punkti 1 alapunktiga 1 tunnistatakse kehtetuks korralduse nr 282 punkti 4 alapunktid 2–5, mis reguleerivad eneseisolatsiooni kohustusest vabastamist juhul, kui Eestisse saabutakse Lätist Vabariigist, Leedu Vabariigist või Soome Vabariigist.

Muudatus on seotud punkti 1 alapunktis 3 tehtava muudatusega, millega kehtestatakse korralduses nr 282 eneseisolatsiooni reeglid Läti Vabariigist, Leedu Vabariigist või Soome Vabariigist Eestisse saabuvatele isikutele eraldi punktina 4¹.

Korralduse punkti 1 alapunktiga 2 tehakse tehniline parandus korralduse nr 282 punkti 4 alapunktis 9. Muudatusega korrigeeritakse viiruse õiget sõnastust, mis ei ole COVID-19, vaid koroonaviirus SARS-CoV-2.

Korralduse punkti 1 alapunktiga 3 täiendatakse korraldust nr 282 punktiga 4¹, milles nähakse ette, et riigipiiri ületamise järgseid liikumisvabaduse piiranguid ei kohaldata haiguse tunnusteta isikute kohta, kes on viimase 14 päeva jooksul viibinud Leedu Vabariigi, Läti Vabariigi või Soome Vabariigi territooriumil ning saabunud vahetult nendest riikidest, juhul kui riikide viimase 14 päeva kumulatiivne COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 positiivsete testide arv 100 000 elaniku kohta on võrdne 25-ga või väiksem sellest. Vastav informatsioon avaldatakse Välisministeeriumi kodulehel.

Kehtiva korralduse kohaselt sõltub Euroopa Liidu ning Schengeni ala riikidest Eestisse saabunud isikutele riigipiiri ületamise järgsete liikumisvabaduse piirangute rakendumine sellest, kas riigis, kust isik saabub, on koroonaviirusesse nakatunute suhtarv suurem kui 16. Kehtiva korralduse järgi ei rakendu liikumisvabaduse piirang, kui riigi viimase 14 päeva kumulatiivne COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 positiivsete testide arv 100 000 elaniku kohta jääb vahemikku 16 kuni 17,6 ning ei ole suurenenud kahe viimase nädala jooksul.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 10. septembri 2020. a otsusele rakendab Eesti alates 14. septembrist 2020. a Läti Vabariigist, Leedu Vabariigist ning Soome Vabariigist vahetult saabunud ja seal seaduslikult elanud või viibinud isikute suhtes kõrgemat riigipiiri ületamise järgse liikumisvabaduse piirangu määra, tõstes nimetatud määra 25 juhule 100 000 elaniku kohta viimase 14 päeva jooksul. 11. septembri 2020. a seisuga on viimase 14 kalendripäeva COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse nakatumisnäitaja 100 000 elaniku kohta Leedus 15,6, Eestis 20,8, Lätis 4,3 ja Soomes 8,2.

Balti riike ning Soome Vabariiki hõlmava erandi kehtestamine on põhjendatud, et lihtsustada piiriülest liikumist ühtses majandusruumis, mh piiriülest töötamist, õppimist ning perekondlike põhjustega seotud liikumist. Majanduse toimimiseks on vajalik, et inimestel säilib võimalus minimaalsete mõistlike takistustega piiriülel tööl käia, osaleda õppetöös ning täita muid perekondlikke kohustusi olukorras, kus koroonaviiruse nakatumisnäitajad tõusevad kogu regioonis. Ka piirmäära tõstmisele järel rakendatakse viiruse leviku tõkestamiseks asjakohaseid meetmeid, sh laialdast testimist, haigete isoleerimist jmt.

Korralduse punkti 1 alapunktiga 4 täiendatakse korraldust punktiga 20¹ ja nähakse ette üld- ja erihooldekodudes (edaspidi *hoolekandeesutus*) liikumisvabaduse piirangud. Eelnõu kohaselt peavad hoolekandeesutuse töötajad ja külastajad kandma asutuse ruumides ja territooriumil isikukaitsevahendina maski. Hoolekandeesutuse külastajat ilma maskita hoolekandeesutuse territooriumile ja ruumidesse ei lubata. Hoolekandeesutuse töötajatele peab maski tagama tööandja.

Korraldusega nähakse ette ka erandid, millistel juhtudel on hoolekandeesutuse ruumides või territooriumil viibivad isikud maski kandmise kohustusest vabastatud. Maski ei pea kandma isikud, kes saavad hoolekandeesutuse ruumides või territooriumil täita oma tööülesandeid selliselt, et on välditud igasugune kontakt hoolekandeesutuse töötajate, klientide ja teiste külastajatega. Nendeks isikuteks võivad olla näiteks ehitus- ja remonditöötajad, elektrikud, korstnapühkijad. Samuti ei pea maski kandma isikud, kellele on see meditsiiniliselt vastunäidustatud (näiteks astmaatikud), või esineb selleks muu oluline põhjus. Viimasteks on näiteks juhud, kus on vajalik suhelda vaegkuuljatega, kes loevad suhtluse käigus ka vestluspartneri huultelt. Igal juhtumil teeb põhjendatud erandi kohta otsuse hoolekandeesutuse juht või tema määratud isik.

Korraldusega nähakse lisaks ette tingimus, mille kohaselt tuleb maskide kandmisel ja kasutamisel järgida tootja maksimaalset kasutusaega, Terviseameti ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti juhiseid. Maskiks peetakse tavamõistes nii meditsiinilist kaitsemaski kui ka muid hingamisteede kaitsevahendeid. Kasutusotstarbe järgi liigitatakse maskid kaheks:

- isikukaitsevahendid – maskid, mis kaitsevad inimest väljast ähvardava ohu eest,
- meditsiinilised kaitsemaskid – maskid, mis on mõeldud eelkõige selleks, et kaitsta patsienti meditsiinilise protseduuri ajal.

Väliskeskkonnas lenduvate osakeste eest kaitsevad filtreerivad poolmaskid. Kaitsemaske jaotatakse klassideks selle järgi, kui hästi need filtreerivad. FFP2 klass tähendab, et see filtreerib 95% osakesi, mille läbimõõt on 0,3 µm ehk 0,0003 millimeetrit või enam. FFP3 kaitseklassi mask filtreerib vähemalt 99% õhus leiduvatest osakestest. Neid maske tohib kanda kuni kaheksa tundi.

Meditsiiniline ehk kirurgimask on ühekordne mask. Meditsiinilised maskid on mõeldud eelkõige patsiendi kaitsmiseks meditsiinilise protseduuri ajal, et näiteks arsti või kirurgi hingamisteedest pärit osakesed ning sülg ei satuks meditsiinilise protseduuri käigus patsiendi peale ja sisse ega põhjustaks sedasi lisatüsistusi ja -haigusi. Meditsiiniline mask võib mingil määral kaitsta ka otseste mikroosakeste eest või takistada enda näo katsumist. Viiruse eest meditsiinilised maskid täielikku kaitset ei paku, kuid sellest hoolimata vähendavad need nakatumise riski mitu korda. Meditsiiniline mask kaotab niiskeks muutudes kaitseomadusi ning kui mask korra juba eest võetakse, siis seda uuesti kasutada ei tohi. Samuti ei ole mask mõeldud jagamiseks ning seda tohib kasutada vaid üks inimene. Ka siis, kui mask vaid korraks lõua alla

tõmmatakse või eest ära võetakse, tuleks see ära visata ja kasutada uut. Pärast maski eemaldamist peab pesema hoolega käsi, sest saastunud mask võib kanda haigustekitajaid. Pärast maski eemaldamist võib nägu puudutada vaid siis, kui käed on korralikult pestud. Maskide kättesaadavus on apteekides ja kauplustes tagatud.

Lubatud on kanda ka ise tehtud maske. Juhised nende valmistamiseks on kättesaadavad Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti veebilehel.

Korralduse punktiga 2 sätestatakse, et korralduses kehtestatud nõuete üle teeb järelevalvet Terviseamet. Järelevalvekohustus tuleneb nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seadusest. Terviseamet saab vastavalt halduskoostöö seadusele paluda ametiabi Politsei- ja Piirivalveametilt.

Korralduse punktiga 3 nähakse ette, et korraldusega kehtestatud piirangud ja meetmed kehtivad korralduse muutmiseni või kehtetuks tunnistamiseni. Meetmete ja piirangute vajalikkust hinnatakse iga kahe nädala tagant. Selleks vaadatakse kehtivat olukorda ja kehtestatud meetmete otstarbekust ja eesmärgipärasust ning otsustatakse, kas on vaja korraldust muuta või korraldusega kehtestatud piirangutest ja meetmetest loobuda.

Korralduse punktiga 4 nähakse ette korralduse jõustumine. Korraldus jõustub 14. septembril 2020. a.

Korralduse punktiga 5 nähakse ette, et korraldus avaldatakse Vabariigi Valitsuse veebilehel ja Riigi Teatajas.

Viiruse leviku tõkestamise meetme nõuetekohaselt täitmata jätmisel rakendatakse korrakaitseaduse § 28 lõikes 2 või 3 nimetatud haldussunnivahendeid. Sunniraha maksimaalne suurus on korrakaitseaduse § 23 lõike 4 kohaselt 9600 eurot. Sunniraha, mille eesmärk on kohustada korralduses kehtestatud nõudeid, meetmeid ja piiranguid järgima ning ära hoida viiruse levikut, võib määrata korduvalt.

Korraldust saab vaidlustada, esitades haldusmenetluse seaduses ette nähtud korras vaide Vabariigi Valitsusele 30 päeva jooksul arvates päevast, millal korraldusest teada saadi või oleks pidanud teada saama. Samuti saab korraldust vaidlustada, esitades halduskohtule kaebuse halduskohtumenetluse seadustikus ette nähtud korras 30 päeva jooksul arvates korralduse teatavaks tegemisest.